

תוכן העניינים

- שיקומם של 15% מהבתים שנהרסו או ניזוקו קשות במעשי האיבה ב־2014..... 3
- הוחמרו הגבלות התנועה המוטלות על כבישי הגדה המערבית..... 4
- חשש לנוכח תנאי מעצר ואלימות נגד ילדים פלסטינים המוחזקים במעצר..... 6
- הושקה תוכנית המענה ההומניטרי לשנת 2016..... 9

© צילום: משרד האו"ם לעניינים הומניטריים

קרוואנים שנתנו למשפחות שנעקרו ומפנים בשיקום בשכונת אלשנעיה בעיר עזה, ינואר 2016

דגשים מרכזיים

- טרם החל שיקומם או תיקונם של בתי 74% מהמשפחות שנעקרו במהלך מעשי האיבה ב־2014; הדבר מגביר את תסכולן ופוגע בחוסנן.
- מכשולי תנועה חדשים ברחבי הגדה המערבית מונעים גישה לשירותים ופוגעים ישירות בלפחות 850 אלף פלסטינים, רובם בנפת חברון.
- עלייה במספר הילדים הפלסטינים המוחזקים במעצר בידי ישראל, בצד חששות בדבר תנאי מעצרם והאשמות בדבר אלימות נגדם.

סקירה כללית

"באמצעי ביטחון לבדם לא די לעצור אלימות" - מזכ"ל האו"ם

כגיעתם של מעשי האיבה בין עזה לישראל בשנת 2014 נמשכת אל תוך 2016; יותר מ־16 אלף משפחות (כ־90 אלף בני אדם) בעזה נותרו עקורות משום שבתייהן נהרסו או ניזוקו קשות. למרות ההתקדמות בשיפוץ כ־160 אלף בתים שספגו נזק קל עד קשה, השיקום מתקדם בעצלתיים. עד סוף ינואר 2016 הצליחו רק 15% מהמשפחות לחזור לבתים משופצים או משוקמים. העבודה על אלפיים בתים נוספים נמשכת, אבל השיקום או השיפוץ של בתי 74% מהמשפחות העקורות טרם החל.

בתדרוך החודשי שלו למועצת הביטחון, הזהיר מזכ"ל האו"ם באן קי־מון כי "המצב ההומניטרי בעזה נותר מסוכן... קשיים כרוניים בתחומי הביטחון והמשילות וחוסרי מימון האטו את השיקום... [נש]אינו יכול להתבצע בלי תמיכה קריטית מתורמים."

כדי לתת מענה לצרכים הומניטריים ברחבי השטח הפלסטיני הכבוש, תושק בפברואר תוכנית המענה ההומניטרי לשנת 2016, הכוללת 206 מיזמים בשווי של 571 מיליון דולר. לפחות 65% מהכספים המבוקשים למיזמים מיועדים לעזה.

בגדה המערבית נמשכו מתקפות של פלסטינים נגד כוחות ישראלים ומתנחלים. בינואר 2016 נהרגו במתקפות אלה שתי ישראליות וכן 14 פלסטינים שביצעו או נחשדו בביצוע המתקפות, בהם ילדה אחת וחמישה ילדים. במהלך החודש ניכרה ירידה חדה בתדירות ובעוצמה של הפגנות המחאה והעימותים עם כוחות ישראלים. באירועים אלה נפצעו 530 בני אדם (בלא הרוגים), לעומת ממוצע חודשי של תשעה הרוגים ויותר מ־4,000 פצועים בשלושת החודשים הקודמים.

סקר מהיר שערך משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים בשבוע האחרון של 2015 מצביע על כך שמאז אוקטובר 2015 הציבו כוחות ביטחון ישראליים 91 מכשולים חדשים (מחסומים, חסמי דרכים, תלוליות עפר וכיו') בכבישי הגדה המערבית כדי להגביל תנועת כלי רכב פלסטיניים, במטרה מוצהרת למנוע מתקפות. כמעט 60%

נתונים לחודש ינואר 2016

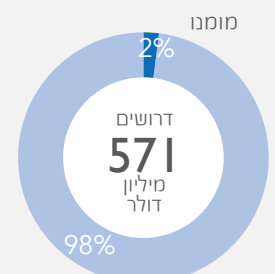
18	אזרחים פלסטינים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
582	אזרחים פלסטינים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
2	ישראלים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
16	ישראלים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
85	מבנים שנהרסו בגדה המערבית
108	בני אדם שנעקרו בגדה המערבית

תוכנית המענה ההומניטרית

2016

571 מיליון דרושים (דולר ארה"ב)

2% מומנו

דרושות שלא נענו

מהמכשולים הוצבו בנפת חברון, אך שבינואר 2016 הוקלו מעט ההגבלות.

המתיחות בגדה המערבית משתקפת בעלייה החדה במספרם של ילדים פלסטינים המוחזקים במעצר. בסוף 2015 הוחזקו במערכת בתי הכלא הישראלית 428 ילדים, המספר הגבוה ביותר מאז מרס 2009, בהם שישה בני עשרה שהוחזקו במעצר מנהלי בלא אישום או משפט. תצהירים שארגון **Defense of Children International-Palestine** גבה על פני שלוש שנים ממאות ילדים פלסטינים מצביעים על כך ששלושה רבעים מהם סבלו צורה כלשהי של אלימות פיזית לאחר מעצרו.

במהלך חודש ינואר הגבירו הרשויות הישראליות את ההריסה וההחרמה של נכסים פלסטיניים בשטח C ובירושלים המזרחית בנימוק של היעדר היתרי בנייה. הנכסים שנבחרו לכך כללו פריטים שניתנו כסיוע הומניטרי לקהילות בדואיות פלסטיניות באזור ירושלים, המצויות בסכנת העברה בכפייה.

בתדרוך שלו למועצת הביטחון ציין מזכ"ל האו"ם כי "למרבה הצער, 2016 החלה באופן דומה למדי לזה שבו הסתיימה 2015 - מלווה ברמות בלתי קבילות של אלימות ושיח ציבורי מקוטב לרוחב הקשת הפוליטית בישראל ובשטח הפלסטיני הכבוש". באן קי-מון גינה "דקירות, תקיפות דריסה וירי על ידי פלסטינים נגד אזרחים ישראלים", ולצד זאת הצהיר כי "באמצעי ביטחון לבדם לא די לעצור את האלימות. הם אינם יכולים לטפל בתחושת הניכור והייאוש העמוקה המניעה פלסטינים מסוימים - ובמיוחד צעירים... התסכול הפלסטיני גובר תחת העול של חצי מאה של כיבוש והשיתוק של תהליך השלום... בגדה המערבית הכבושה, העובדות בשטח, כפי שהן מכונות, מכרסמות בלא הרף בשימות המדינה הפלסטינית וביכולתו של העם הפלסטיני לחיות בכבוד". הוא קרא לקהילה הבינלאומית לסייע "לפלסטינים ולישראלים לשקם את האמון ולהשיג שלום בר קיימא לפני שיהיה מאוחר מדי".

שיקום של 15% מהבתים שנהרסו או ניזוקו קשות במעשי האיבה ב־2014

עדיין דרוש בדחיפות מימון לשיקום ולסיוע במחסה ליותר מ-90 אלף בני אדם שנותרו עקורים עד עתה

בסוף 2015 נותרו יותר מ־16 אלף משפחות (יותר מ־90 אלף בני אדם) עקורות כתוצאה ממעשי האיבה בין עזה לישראל בשנת 2014, שבהם נהרסו 11 אלף בתים ו־6,800 בתים נוספים ניזוקו קשות או נותרו לא ראויים למגורים.¹ תנאי החיים של משפחות אלה מעוררים שורה של חששות בתחום ההגנה, בהם צפיפות־יתר, גישה מוגבלת לשירותים בסיסיים, היעדר פרטיות, מתיחות מול הקהילות המארחות, סיכונים בשל נפלי תחמושת וחשיפה לתנאי מזג אוויר קשים.

פתרונות בני קיימא

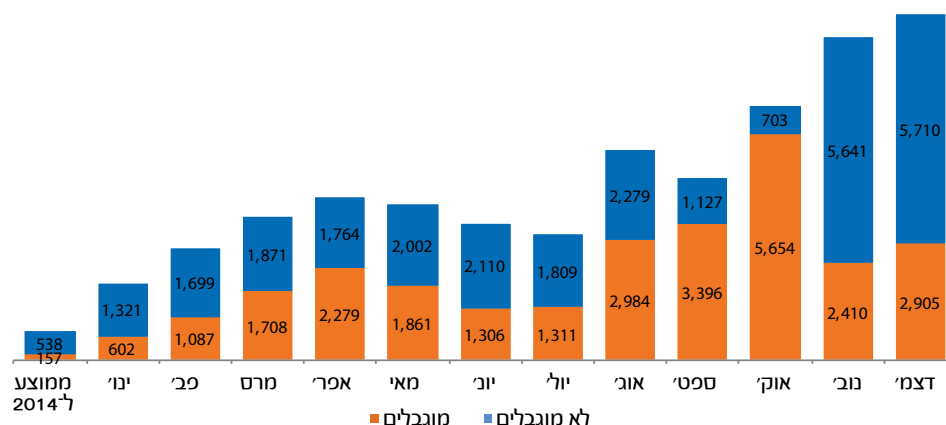
ב־2015 התקדמו תחילה השיקום והתיקון של בתים אלה באיטיות. אלא שבעקבות הסכם שהושג ביוני 2015 בין ישראל לבין מדינת פלסטין על ייבוא חומרי בניין מוגבלים (אותו חלק של המנגנון לשיקום עזה העוסק במגורים),² גדל בהדרגה היקף השיקום במחצית

במהלך חודש ינואר הגבירו
הרשויות הישראליות את
ההריסה וההחרמה של נכסים
פלסטיניים בשטח C ובירושלים
המזרחית בנימוק של היעדר
היתרי בנייה

מאמר זה מבוסס על חומר שמסר
כוח המשימה לענייני מחסה

חומרי בניין שהוכנסו לעזה ב-2015 (מטענים)

לכ-4,200 משפחות אושר
ב-2016 מימון לצורכי תיקון או
שיקום של בתיהן, כך שעדיין
קיים פער מימון ל-8,900
משפחות שעקירתן אינה עומדת
להסתיים בעתיד הנראה לעין.

השנייה של 2015. הדבר ניכר בבירור בגידול של 78% בכמות חומרי הבניין שהוכנסו אל עזה בתקופה זו לעומת המחצית הראשונה של השנה, ובממוצע החודשי הגבוה ביותר של חומרים כאלה מאז הטלת המצור, ביוני 2007. מגמה זו התאפשרה משום שהרשויות הישראליות הרחיבו את מעבר כרם שלום והסירו את ההגבלות על ייבוא חצץ.

בסוף ינואר 2016, יכלו כ-15% מהמשפחות העקורות (2,703) לחזור לבתיהן שתוקנו או שוקמו.³ כן נמשכים תיקונם ושיקומם של אלפיים בתים נוספים, המהווים 11% מהבתים הזקוקים לטיפול, שהטיפול ברבים מהם קרוב לסיום.

בתים אלה שוקמו או שופצו על ידי בעליהם, לאחר שאלה קיבלו סיוע במזומן מסוכנויות או"ם או תמיכה בינלאומית אחרת.⁴ המענקים מציעים עד 50 אלף דולר לכל יחידת מגורים לצורכי שיקום, ו-12 אלף דולר בממוצע לתיקונים. בנוסף היו גם משפחות שהחלו לבצע תיקונים בעזרת משאבים משלהן, או באמצעות הלוואות או אשראי.

למרות התקדמות זו, שנה וחצי מתום מעשי האיבה טרם החלו השיקום או התיקון של בתיהן של 74% מהמשפחות שנעקרו. לכ-4,200 משפחות (24% מהמקרים הממתינים לטיפול) אושר ב-2016 מימון לצורכי תיקון או שיקום של בתיהן, כך שעדיין קיים פער מימון ל-8,900 משפחות (או כמחצית מהמקרים הממתינים לטיפול) שנראה כי עקירתן אינם עומדת להסתיים בעתיד הנראה לעין.

סיוע במחסה זמני

משפחות שנעקרו מקבלות סיוע בצורות שונות של מחסה זמני עד לקבלת כתרן בר-קיימא. בתקופת העקירה הראשונית, במהלך המלחמה ולאחריה, מצאו אלפי משפחות מחסה במרכזים קולקטיביים בניהול סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם (אונר"א); המרכז האחרון מסוג זה נסגר ביוני 2015. צורות סיוע אחרות כללו: מזומן לשכר דירה, מזומן להשלמת בנייתם של מבנים בבנייה, קרואנים טרומיים ומחסים זמניים לטווח ארוך יותר (2-5 שנים).

מאז תום מעשי האיבה ועד לסוף 2015, קיבלו יותר מ-17 אלף משפחות עקורות סיוע במזומן לתשלום שכר דירה, בסך 200-250 דולר לכל משק בית.⁵ ברם, נכון לינואר 2016

תרגיל בניית כרופיל פגיעות ורישום-מחדש של עקורים פנימיים

בשיא מעשי האיבה ביולי-אוגוסט 2014 היו ברצועת עזה כמעט 500 אלף עקורים פנימיים, שהיוו 28% מהאוכלוסייה. במהלך מעשי האיבה ניהלו אונר"א והמשרד לעניינים חברתיים בעזה רישום ראשוני של עקורים, אבל רישום זה התיישן עם הפסקת האש באוגוסט 2014, ומרבית העקורים נטשו את המקלטים ואת הבתים המארחים בלי הליך מאורגן של רישום-מחדש. פערים משמעותיים ברישום ובניית כרופיל, החיוניים לקביעת מיקומם של עקורים, תנאי חייהם, תחומי הפגיעות והצרכים הספציפיים שלהם, פגעו מאז ביכולתם של גורמים הומניטריים לתת מענה לצורכי עקורים. כדי לכסות על פערים אלה נערך בין אוגוסט לדצמבר 2015 תרגיל הרישום מחדש ובניית כרופיל הפגיעות של עקורים, יוזמה הומניטרית משותפת לכוחות המשימה בתיאום משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים. התרגיל נערך באמצעות ביקורים בשטח אצל כ-18 אלף משפחות עקורות, על מנת לתעד את תנאי חייהן. צופים כי הממצאים העיקריים יתפרסמו במרס 2016.

עד שיימצא להן פיתרון בר-קיימא מקבלות משפחות עקורים סיוע במזומן לתשלום דמי שכירות, מזומן כדי להשלים בניית מבנים שנתרו בבנייה, קרואנים טרומיים ומחסים זמניים לטווח ארוך יותר (2-5 שנים).

© צלם: משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים

צוות של משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים סוקר משפחה עקורה ברפיח, דצמבר 2015.

הובטחו רק 2.5 מיליון דולר מ-9.5 מיליון דולר שיידרשו ב-2016 עבור 3,150 משפחות של מי שאינם פליטים, נתון המותיר פער של 7 מיליון דולר (2,050 משפחות). ובינתיים זקוקה אונר"א ל-24.3 מיליון דולר כדי לטפל בשנת 2016 בפליטים שבתחום אחריותה (9,000 משפחות).

בנוסף על כך קיבלו 68 משפחות סיוע שיאפשר להן להשלים את בנייתם של מבנים לא גמורים,⁶ עשרים משפחות עקורים קיבלו קרואנים טרומיים, ו-433 משפחות נוספות קיבלו מחסי עץ זמניים.⁷ רוב המשפחות העקורות קיבלו גם סוג כלשהו של סיוע חירום הכולל פריטים שאינם מזון, כגון מצעים, מזרנים, ערכות מטבח וערכות היגיינה; סיוע בהכנת מגוריהם לחורף או ערכות איטום כגון יריעות ברזנט, יריעות פלסטיק וכסף מזומן או חומרי בניין; וכן מענק שילוב מחדש חד-פעמי במזומן שניתן ל-22,176 משפחות עקורים, בשווי כולל של 15.35 מיליון דולר.

“אני עייפה ולא מסוגלת להמשיך לחיות בתנאים האלה!”

הינד חסנא, עקורה, העיר עזה

לפני פעולות האיבה של שנת 2014 התגוררו הינד חסנא בת ה־36, שלושת בניה ושתי בנותיה, הוריה ואחותה יחד עם משפחתו של אחיה, המונה שמונה נפשות, בבית קטן במזרח העיר עזה. בעלה של הינד עזב את הבית לפני 11 שנים ומאז היא מגדלת את ילדיה לבד, ובהיבט מטפלת באביה הנכה.

ביולי 2014 נהרס בית המשפחה כליל בתקיפה אווירית ישראלית במזרח העיר עזה, והמשפחה כולה נאלצה לעבור למחסה של אונר"א. לאחר הפסקת האש עברה המשפחה להתגורר בדירה שכורה, אבל נאלצה לפנותה כעבור זמן קצר מפני שלא עמדה בתשלום דמי השכירות.

“לא הייתה לנו ברירה אלא לעבור לביתו של אחייני בשכונת אי־שגייעה, מבנה בן שלושה חדרים בנויים אזבסט. אחייני ואשתו חיים בחדר אחד, משפחתו של אחי בחדר נוסף, ואנו התשעה בחדר השלישי. אנו 17 אנשים הנאלצים להשתמש באותו חדר רחצה, שאין בו מקלחת. כמה מהחלונות שבזורים ומכוסים בנירעות פלסטיק. ועכשיו קר מאוד.”

פעם בשלושה חודשים אני מקבלת 930 שקל מהמשרד לעניינים חברתיים, אבל זה בקושי מספיק לכסות צרכים בסיסיים. אני רוצה לשלוח את הבן והבת הצעירים ביותר שלי לפעילויות נופש במרכז למשפחות, אבל איני יכולה להרשות לעצמי את עלויות ההסעה לשם. אני מדוכאת לגמרי. אני עייפה ולא מסוגלת להמשיך לחיות בתנאים האלה.”

הוחמרו הגבלות התנועה בכבישי הגדה המערבית

סקר של משרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים: עלייה של 20% במספר מכשולי הסגר

סקר מהיר שמשרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים ביצע בשבוע האחרון של 2015 מצא כי מאז ההסלמה באלימות באוקטובר 2015 הציבו כוחות ביטחון ישראליים 91 מכשולים חדשים (מחסומים, חסמי דרכים, תלוליות עפר וכו') בכבישי הגדה המערבית כדי להגביל תנועת כלי רכב פלסטיניים.⁸ נתון זה כולל רק את המכשולים הכוללים סוג כלשהו של תשתית קבע בשטח, ולכן אינו כולל את מחסומי הפתע (ראו טבלה ומפה להלן). מכשולים אלה נוספו על 452 מכשולים קיימים, והם מייצגים עלייה של 20% במספרם הכולל.⁹

רוב המכשולים החדשים אינם מאוישים (חסמי דרכים, תלוליות עפר ושערי דרך) וממוקמים על דרכים משניות המחברות קהילות פלסטיניות לכבישים ראשיים שבהם משתמשים ישראלים, בעיקר מתנחלים. מכשולים אלה מתעלים את התנועה הפלסטינית למספר מוגבל של צמתים, שלרוב חולש עליהם מחסום מאויש בכוחות ישראליים. בכפוף לרמת המתיחות באזור מסוים, כוחות אלה עוצרים כלי רכב פלסטיניים, ובמקרים מסוימים גם הולכי רגל, כדי לערוך בדיקות וחיפושים.

הנסיעה בדרכים עוקפות כדי להגיע לצמתים נגישים, והעיכובים הממושכים (במקרים מסוימים עד שעות אחדות) במחסמים מנעו גישת בני אדם לשירותים וכגו בעילות כלכלית. הסגרים החדשים פוגעים ישירות, במידות משתנות, בלכחות 850 אלף פלסטינים, רובם הגדול בנפת חברון.

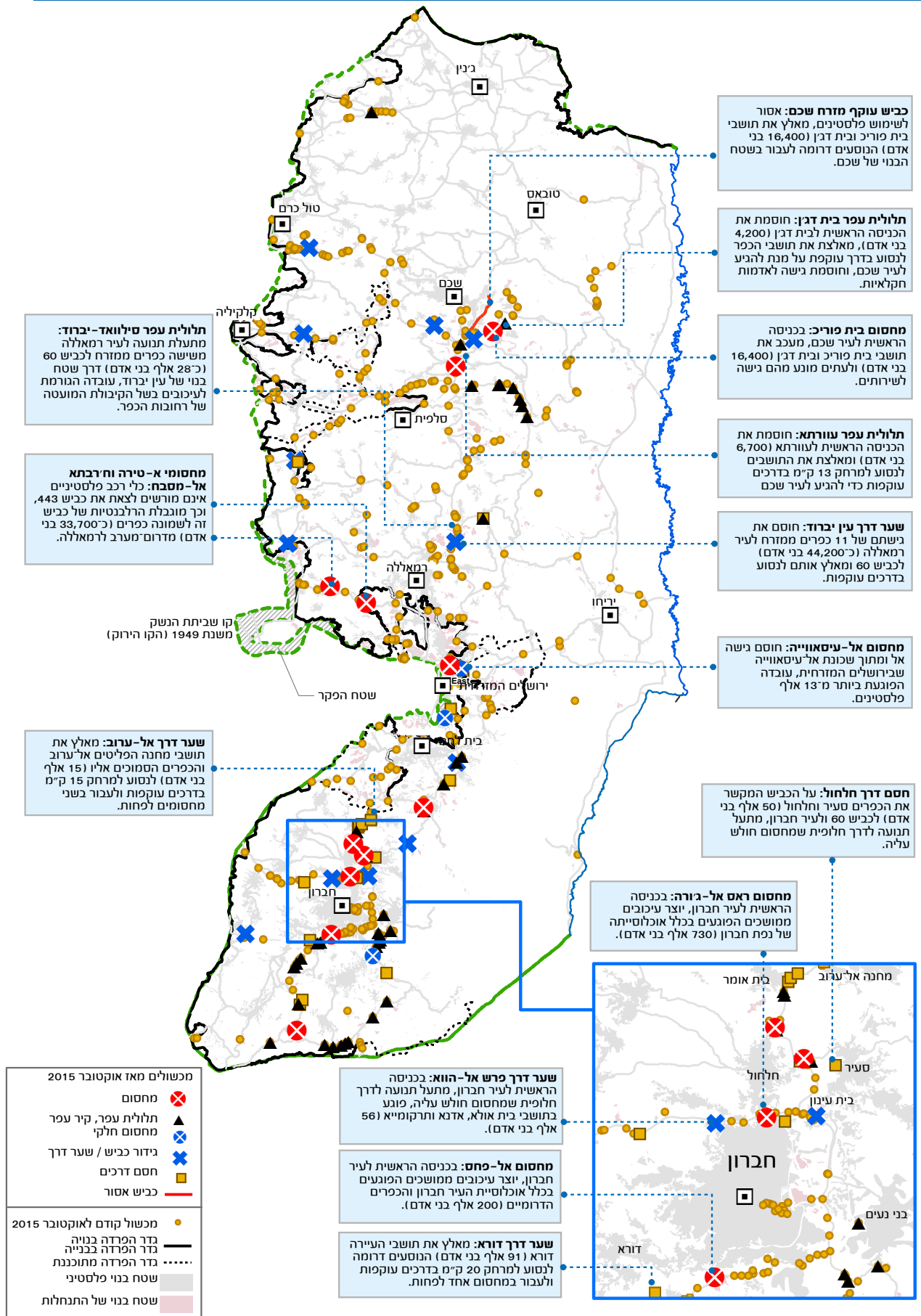
המחסומים החדשים מחריפים עוד יותר את המתיחות בין פלסטינים לכוחות ישראליים. כמה מהמקומות הללו היו פעמים חוזרות ונשנות מטרה למתקפות (בעיקר דקירות) או מתקפות לכאורה נגד חיילים, המסתיימות לרוב בהריגת התוקף או החשוד בתקיפה הפלסטינית.¹⁰ במחסום בית עיון בנפת חברון, למשל, אירעו שבע מתקפות ומתקפות לכאורה כאלה, שבהן נהרגו שישה פלסטינים ונפצעו חמישה ישראלים.

רוב המכשולים החדשים אינם מאוישים (חסמי דרכים, תלוליות עפר ושערי דרך) וממוקמים על דרכים משניות המחברות קהילות פלסטיניות לכבישים ראשיים שבהם משתמשים ישראלים, בעיקר מתנחלים.

**מכשולים פיסיים חדשים בכבישי הגדה המערבית
מאז אוקטובר 2015 (עד סוף 2015)**

סך הכול	שער דרך/ גדר	תלוליות עפר/קירות עפר	חסמי דרכים	מחסומים מאוישים חלקית	מחסומים מאוישים דרך קבע	אזור
58	4	30	17	1	6	דרום*
15	2	4	5	3	1	מרכז**
18	5	12	-	-	1	צפון***
91	11	46	22	4	8	סך הכול

* נפות בית לחם וחברון; ** נפות ירושלים (לרבות ירושלים המזרחית), רמאללה ויריחו; *** נפות ג'נין, שכם, טול כרם, קלקיליה, סלכית וטובאס. מקור: משרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים.

אף שהמצב נותר נפיץ, במהלך ינואר 2016 הוקלו מעט הגבלות, לרבות ברחבי נפת חברון. ניתן לראות זאת בכך שכמה מהמחסומים החדשים מאוישים חלקית בלבד, ובאחרים נערכים פחות בדיקות וחיפושים, עובדות המקצרות את העיכובים ואת משכי הנסיעות. בירושלים המזרחית, רוב המכשולים שהוצבו בעקבות ההסלמה באלימות הוסרו בחודשים נובמבר ודצמבר 2015, לפני הסקר של משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, ורק תשעה (מתוך 42) נותרו במקומם.

חברון: הנפה שהפגיעה בה היא הקשה ביותר

כ־57 מהמכשולים שהוצבו מאז אוקטובר 2015 נמצאים בנפת חברון, כך שהפגיעה בנפה זו היא הקשה ביותר. חלק גדול מהשפעתם השלילית של הסגרים החדשים נובע מצמצום הקישוריות בין העיר חברון, המשמשת מרכז אזורי של שירותים ופעילות כלכלית, לבין העיירות והכפרים ברחבי הנפה. עם זאת, נכון לסוף ינואר 2016 חזר המצב במרבית הכניסות הראשיות לעיר לשגרה, כשהמחסומים החדשים מאוישים רק מעת לעת. בהגבלות על גישת פלסטינים אל ומתוך חלקה של העיר הנתון לשליטת ישראל, לעומת זאת, לא היו כל הקלות (ראו "מעקב הומניטרי", נובמבר 2015).

להערכתה של לשכת המסחר והתעשייה בחברון, הירידה בפעילות הכלכלית באוקטובר ונובמבר לבדם גרמה להפסדים של יותר מ־2.5 מיליארד ש"ח (כ־633 מיליון דולר).

"למרות הכיבוש והסגרים, אני עדיין אוהבת את החיים", אומרת ח'ד'רה בת ה-60 ממחנה אל-כוואר (נפת חברון).

מחנה הפליטים אל-כוואר, מדרום לחברון, שבו מתגוררים 8,300 בני אדם, נכגע קשות מהגבלות הגישה לאחר התקנתו של שער הסוגר את הדרך הראשית אל העיר חברון. בצומת היו מספר מתקפות ומתקפות לכאורה של דקירה ודריסה.

ח'ד'רה, אם לשבעה מאל-כוואר, סובלת מאיספיקת כליות הפוגעת בניידותה. הסגר פגע ביכולתה לבקר בבית החולים בחברון שבו היא עוברת דיאליזה שלוש פעמים בשבוע. כעת היא נאלצת לנסוע דרך יטא, נסיעה הנמשכת כשעה יותר מהדרך הרגילה, במונית מיוחדת שהנסיעה

בה עולה כ־240 ש"ח ביום. הדרך החלופית המשובשת מהווה סיבה לדאגה: "באחת הנסיעות חזרה מטיפול דיאליזה התחלתי לדמם בגלל הבורות בכביש, ומקקתי לטיפול במרפאה במחנה", נזכרת ח'ד'רה. יחד עם זאת, היא מציינת, "למרות הכיבוש והסגרים, אני עדיין אוהבת את החיים."

השער בכניסה הראשית למחנה אל-כוואר נפתח כעת והתנועה אל העיר חברון ומתוכה שבה לשגרה.

עיכובים בהעברת אנשים הזקוקים לטיפול רפואי לבתי החולים בעיר חברון הם נושא לדאגה, בייחוד עבור מטופלים המוסעים בכלי רכב פרטיים. בשלושת החודשים האחרונים של 2015 תיעד הצלב האדום הפלסטיני 12 תקריות של עיכובים חמורים של אמבולנסים במחסומי חברון. ההגבלות אף שיבשו את העברתם של שירותים רפואיים שגרתיים לבתי חולים ומרפאות: מרפאות משרד הבריאות בדהרייה, סמוע, אריחייה, בית עווא ודיר סמיט נפגעו במיוחד.

להערכתה של לשכת המסחר והתעשייה בחברון, הירידה בפעילות הכלכלית באוקטובר ובנובמבר לבדם גרמה להפסדים של יותר מ-2.5 מיליארד ש"ח.¹¹ העלייה במתיחות ובאלימות וההגבלות על הגישה הם הגורמים העיקריים לירידה זו, המוצאת את ביטוייה בירידה חדה במכירות, בעיקר ללקוחות מישראל (ירידה של 85%) ויתר הגדה המערבית (ירידה של 70%); צמצום הגישה לאדמות חקלאיות ולמחצבות; ירידה של יותר מ-90% בגישת עובדים ללא היתרים לשוק העבודה הישראלי (כ-20 אלף איש לפני אוקטובר), וירידה של 35% בקרב בעלי היתרים (כ-22 אלף איש); ואירצון מצד סיטונאים ויבואנים לדחות תשלומים.

חשש לנוכח תנאי מעצר ואלימות נגד ילדים פלסטינים המוחזקים במעצר

עם הגידול באלימות בשלהי 2015 זינק מספרם של הילדים הפלסטינים העצורים בידי הרשויות הישראליות לנתון הגבוה ביותר מאז מרס 2009: בסוף דצמבר הוחזקו במערכת בתי הסוהר הישראלית 428 ילדים פלסטינים.¹³ כ-80% מהילדים הללו הוחזקו במעצר קודם למשפט, ונגד רובם היו צפויים כתבי אישום בגין יידי אכנים.

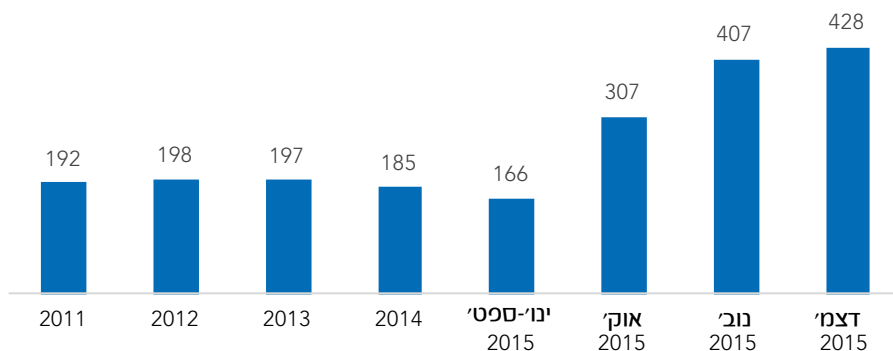
על פי נתונים שאסף משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, בין 1 באוקטובר 2015 ל-31 בינואר 2016 ביצעו ילדים פלסטינים 32 מתקפות דקירה ומתקפות לכאורה, שגרמו למותם של שני ישראלים ולכניעתם של ארבעה ישראלים נוספים; 25 מהילדים הפלסטינים שהיו מעורבים באירועים אלה נורו למוות במקום, ושבעה נוספים נפצעו ו/או נעצרו.

בתגובה על המספר הגדל והולך של ילדים עצורים, שיכן שירות בתי הסוהר הישראלי (שב"ס) את הקטינים הפלסטינים, שמספרם גדל והלך, באגף של כלא גבעון, בתחומי ישראל. על פי מידע שאסף ארגון Defense for Children International - Palestine (DCI), התנאים בבית הסוהר לא היו נאותים ולא עמדו בתקנים מינימליים:¹⁴ התאים היו צפופים, המבנים לא היו מחוממים כיאות ולא היו בהם מקלחות, והילדים התלוננו על אוכל באיכות ירודה ובכמויות לא מספיקות. על פי דיווחים, אגף זה של הכלא נסגר בסוף דצמבר.

בסוף דצמבר 2015 הוחזקו במערכת בתי הסוהר הישראלית 428 ילדים פלסטינים. כ-80% מהילדים הללו הוחזקו במעצר קודם למשפט, ונגד רובם היו צפויים כתבי אישום בגין יידי אכנים.

ילדים פלסטינים שהוחזקו במעצר בידי ישראל בסוף כל חודש (ממוצע חודשי)

מדאיגה במיוחד החזקתם של שישה בני נוער פלסטיניים במעצר מנהלי, דהיינו כליאה בלא אישום או משפט.¹⁵ זו הפעם הראשונה זה כמעט ארבע שנים שבה משמש אמצעי זה נגד קטינים פלסטינים.

חקיקה מחמירה יותר

בחודשים האחרונים חוקקו הרשויות הישראליות חוקים הקובעים הנחיות מחמירות יותר לקביעת גזרי דין וקנסות נגד ילדים בירושלים.¹⁶ תיקונים אלה כוללים עונש של עשר שנות מאסר בגין יידי אבן או חפץ אחר לעבר כלי תחבורה בנסיעה, באופן שיש בו כדי לסכן את בטיחותו של הנוסע בכלי התחבורה או שיש בו כדי לפגוע בכלי התחבורה, ועשרים שנות מאסר למי שמיידיה אבן במטרה לפגוע באדם אחר. התיקונים צמצמו את שיקול הדעת של שופטים, השיתו עונש מינימום של לא כחות מחמישית מגזר הדין המרבי האפשרי, והגבילו ענישה על תנאי לנסיבות מיוחדות בלבד.

אחד החוקים האחרונים תובעים עונש מאסר אפילו לילדים בני 12 שהורשעו בעבירות אלימות "ממניעים לאומניים". ריצוי העונש עצמו יידחה עד שלילדים ימלאו 14. ביתר הגדה המערבית, שבה חל המשפט הצבאי על האוכלוסייה הפלסטינית בלבד, ניתן לכלוא ילדים מגיל 12.¹⁷

על פי דברי ההסבר להצעת החוק, "החומרה שאנו מייחסים לטרור ומעשי הטרור הגורמים לכנגעים בנפש וברכוש, והעובדה כי מעשי טרור אלה מתבצעים גם על ידי קטינים, מחייבות התייחסות מחמירה גם לקטינים שהורשעו בעבירות, קל וחומר בעבירות חמורות."

יחס במהלך המעצר והחקירה

היחס לילדים במהלך המעצר והחקירה מדאיג. תצהירים שגבה ארגון DCI מ־429 ילדים בגדה המערבית שנעצרו על ידי כוחות ישראליים בין 2012 ל־2015 מצביעים על כך

הרשויות הישראליות אימצו
חקיקה הקובעת הנחיות
חמורות יותר לענישה ולקנסות
המושגים על ילדים בירושלים.

שלושה רבעים מהילדים סבלו לאחר מעצרם צורה כלשהי של אלימות גופנית. כ־97% מהמקרים לא אפשרו הרשויות הישראליות לילדים להיפגש עם עורך דין לפני חקירה ולא התירו להוריהם להיות נוכחים במהלך החקירה.

מעצר בית¹⁸

מאלכ שקיר הוא השני מבין שבעת ילדיה של משפחה מגיבל אל־מוכבר שבירושלים המזרחית. כ־19 בנובמבר 2015, חודש לפני יום הולדתו ה־16, עצרו אותו כוחות ישראליים בחשד ליידוי אבנים. כ־14 בדצמבר, לפני מתן גזר הדין בעניינו ולאחר תשלום ערבות בסך 7,500 ש"ח, שוחרר מאלכ למעצר בית בלא הגבלת זמן באבו גוש, עיירה בתחומי ישראל, במרחק 30 דקות מירושלים המזרחית. לדברי המשפחה, התובע הישראלי סירב להתיר למאלכ לשהות במעצר בית בביתו או בקרבתו.

כדי לציית לתנאי בית המשפט נאלצה המשפחה לשכור דירה באבו גוש ולדאוג למאלכ לאפטרופוסים, בהם שני סביו, שישהו עמו 24 שעות ביממה. אביו, נהג אוטובוס והמכרנס היחיד של המשפחה כולה, אמר: "אנחנו צריכים לשלם 2,900 שקל דמי שכירות על הבית, 2,000 ש"ח נסיעות בין גיבל אל־מוכבר לאבו גוש ו־4,000 ש"ח להוצאות מדי חודש. כל זה אילץ אותנו ללוות כסף מקרובי משפחה". לדברי מאלכ, "כשזה ייגמר אני רוצה להמשיך בלימודים וללמוד משפטים באוניברסיטת אל־קודס, כמו אחי הבכור".

לדברי הוועדה להורי אסירים בירושלים המזרחית, נכון לעכשיו מוחזקים כחמישים ילדים פלסטינים במעצר בית, חלקם בבתים שאינם בתייהם, לרבות מחוץ לירושלים המזרחית. אף שלמעצר בית יש יתרונות מסוימים על כליאה בבית סוהר, הנוהג של הטלת מעצר בית על ילדים עלול לפגוע ביחסים בתוך המשפחה משום שהבית הופך לכלא, ולהשפיע על שלומם הפסיכולוגי של ילדים אלה, במיוחד במקרים של מעצר בית מלא כאשר נשללת מהם גם הזכות לפקוד את בית הספר.

אף שלמעצר בית יש יתרונות מסוימים על כליאה בבית סוהר, הנוהג של הטלת מעצר בית על ילדים עלול לפגוע קשות ביחסים בתוך המשפחה.

דיאלוג בין ישראל ליוניצף בנושא מעצר ילדים

מאז מרס 2013 מנהל יוניצף דיאלוג עם הרשויות הישראליות בנושא זכויותיהם של ילדים בעודם מוחזקים במעצר צבאי, ובנושא פעולות ספציפיות שניתן לבצע על מנת לשפר את ההגנה על ילדים אלה.¹⁹ הדיאלוג מתמקד במה שחוזה הילד כשהוא נעצר ומוחזק במעצר בגין עבירות ביטחוניות לכאורה בגדה המערבית, ובמהלך מגעיו עם רשויות ישראליות שונות. יוניצף פועל לקידום העיקרון האוניברסלי שעל פיו כל הילדים הבאים במגע עם מוסדות אכיפת חוק ומשפט (בין אם מערכות משפט לבני נוער או מערכות צבאיות) זכאים בכל עת ליחס מכבד ולהגנה מיוחדת.²⁰ בהקשר של דיאלוג זה, בפברואר 2014 החלו כוחות ישראליים להחליף את נוהג המעצרים הליליים של ילדים שנחשדו בעבירות ביטחוניות בהליך זימון. תוכנית הרצה זו, המתנהלת עד עתה, מטפלת בכמה מהגורמים לחששות בתחום ההגנה המתעוררים במהלך 48 השעות הראשונות למאסר ילדים, העברתם ומעצרים. דגימת נתונים שאסף יוניצף מאז 2013 הצביעה על ירידה מתונה באחוזי המעצרים הליליים.

בפברואר 2014 החלו כוחות ישראליים להחליף את נוהג המעצרים הליליים של ילדים שנחשדו בעבירות ביטחוניות בהליך זימון.

סיבות שכיחות לתלונה ותחומי חשש בין 2012 ל-2015

סוג הפגיעה		הגדה המערבית	
		מספר מקרים	אחוז
	סה"כ התצהירים שנגבו	429	100%
1	קשירת ידיים	419	97.7%
2	ללא נוכחות עורך דין/משפחה לפני החקירה או במהלכה	416	97.0%
3	לא יודעו כהלכה בדבר זכויותיהם	361	84.1%
4	כיסוי עיניים	379	88.3%
5	אלימות גופנית	324	75.5%

הושקה תוכנית המענה ההומניטרי לשנת 6102

1.6 מיליון פלסטינים חלשים ופגיעים מיועדים לקבלת סיוע גם ב-2016

תוכנית המענה ההומניטרי לשנת 2016, תוכנית בין-סוכנותית שמשרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים מתאם מדי שנה, מתכננת להעניק בשנה הקרובה לאחד מכל שלושה פלסטינים תמיכה בדמות סוג כלשהו של סיוע הומניטרי.²¹ התוכנית כוללת 206 מיזמים בשווי 571 מיליון דולר, 19% פחות מהסכום שנדרש ב-2015, בעיקר בשל ירידה בבקשות למחסה בעזה. המתאם ההומניטרי, בתיאום עם ממשלת מדינת פלסטין, ישיק את תוכנית המענה ההומניטרי בטקס מקומי בפברואר 2016.

תוכנית זו היא חלק מהסקירה הכללית ההומניטרית העולמית לשנת 2016, שאותה השיק בגינבה ב־7 בדצמבר 2015 מתאם סיוע החירום, סטיבן אובריאן, במטרה לגייס סכום

מקקים

2.3 מיליון

206 מיזמים

166

מיזמים המגלמים רגישות מגדרית

19

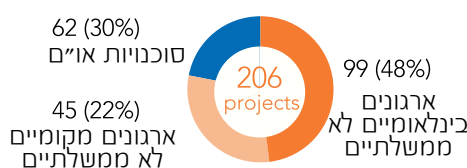
מיזמים שמטרתם העיקרית היא לקדם שיוויון מגדרי

בני האדם שנבחרו לקבלת סיוע:

1.6 מיליון

1.2 בני אדם העתידיים לקבל תמיכה נמצאים ברצועת עזה; 0.4 מיליון הנותרים נמצאים בגדה המערבית.

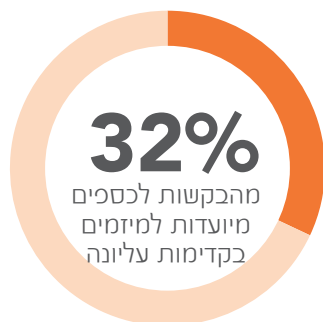
מיזמים על כי סוג הארגון הפונה

בקשות לגיוס כספים (בדולרים)

571 מיליון

הסכומים שתוכנית המענה ההומניטרי מבקשת לגייס לשנת 2016 נמוכים ב-19% לעומת 2015, בעיקר בשל צמצום משמעותי בבקשות המחסה עבור עזה.

שיא של 20.1 מיליארד דולר למימון פעילויות הומניטריות ברחבי העולם לשנה זו. אך שהשטח הפלסטיני הכבוש חולק רבים מהמאפיינים של פעילויות אחרות ברחבי העולם, אלה מתבצעות בהקשר ייחודי - משבר הגנה ממושך הנובע מפגיעתו של כיבוש צבאי המתקרב ליום השנה החמישים לתחילתו.

בתוכנית לשטח הפלסטיני הכבוש לשנת 2016 משתתפים 79 ארגונים: 12 סוכנויות או"ם, 36 ארגונים בינלאומיים לא ממשלתיים ו-31 ארגונים מקומיים לא ממשלתיים. לפחות 65% מדרישות המיזמים מיועדות עבור עזה. שליש בקירוב (32%) מהכספים המבוקשים מיועדים למיזמים בקדימות עליונה. לאור ההתמקדות של תוכנית המענה ההומניטרי בתחום ההגנה, מיזמים רבים אכן כלולים בקטגוריה זו.

תוכנית המענה ההומניטרי שואפת:

- להגן על זכויות פלסטינים הנתונים לכיבוש, על כי המשפט ההומניטרי הבינלאומי ומשפט זכויות האדם הבינלאומי
- להבטיח לפגיעים ולחלשים ביותר גישה לשירותים חיוניים
- לחזק את יכולתם של משקי בית פגיעים במידה קיצונית להתמודד עם סיכונים וזעזועים ממושכים

התערבויות בתחום המטרה הראשונה יכללו מעקב ותיעוד של הפרות וקידום של כיבוד המשפט ההומניטרי הבינלאומי ומשפט זכויות האדם הבינלאומי; סילוק נפלי מלחמה; ומתן שירותים לנשים נפגעות אלימות מבוססת-מגדר. למוטבים הכלולים בתחום המטרה השנייה יסופקו מים, תברואה, חינוך, בריאות ומחסה נאות ברמה בסיסית. ההתערבויות

תוכנית המענה ההומניטרי

לשנת 2016 כוללת 206

מיזמים בשווי 571 מיליון דולר,

19% כחות מהסכום שנדרש

ב-2015, בעיקר בשל הירידה

בבקשות למחסה עבור עזה.

במסגרת המטרה השלישית יסייעו למשקי בית פלסטיניים המתקשים להתמודד עם הפגיעה הכרונית של הסכסוך והכיבוש, באמצעות מתן סיוע במזון ובמזומן, כסף מזומן לתשלום דמי שכירות ומחסה זמני (לעקורים בעזה), תמיכה למחיה וטיפול פסיכו־חברתי.

ההתערבויות המתוכננות ישלבו ארבעה עקרונות מפתח, התקפים לכולן:

- יצירת מעורבות של הקהילה, באמצעות תקשורת עם קהילות ונשיאה באחריות כלפי האוכלוסיות הנפגעות.
- הפחתת סיכוני אסון על מנת להבטיח מסוגלות גבוהה יותר של בני אדם, קהילות, ארגונים ורשויות לצפות זעזועים ולהגיב עליהם.
- רגישות מגדרית, המביאה בחשבון את תחומי הפגיעות הספציפיים של נשים, גברים, ילדות וילדים.
- פתרונות בני קיימא המגלמים את הפנמת אופיו הזמני של הסיוע ההומניטרי, שאינו בגדר תחליף לכיתוח ולפעולה מדינית.

למיזמי תוכנית המענה ההומניטרי דרוש בדחיפות מימון, כדי להבטיח שהמצב ההומניטרי לא יידרדר. הקרן ההומניטרית המשותפת לשטח הפלסטיני הכבוש תמשיך להוות מקור מימון למיזמים בקדימות עליונה של תוכנית המענה ההומניטרי; בשנת 2015 סיפקה הקרן ההומניטרית המשותפת כמעט 4.5 מיליון דולר לכיסוי מיזמים של תוכנית המענה ההומניטרי. בשנת 2016 המטרה היא לגייס 20 מיליון דולר לקרן ההומניטרית המשותפת, בכדי שהשפעתה האסטרטגית תוכל להיות גדולה אף יותר.

הקרן ההומניטרית המשותפת
לשטח הפלסטיני הכבוש
תמשיך להוות מקור מימון
למיזמים בקדימות עליונה של
תוכנית המענה ההומניטרי;
בשנת 2015 סיפקה הקרן
ההומניטרית המשותפת כמעט
4.5 מיליון דולר לכיסוי מיזמים
של תוכנית המענה ההומניטרי.

הערות

1. על פי נתוני אומדן נזקים המוסכמים על גורמי מפתח, המבנים בשתי הקטגוריות הללו אינם ראויים למגורים.
2. הסכם זה מהווה חלק מהמנגנון לשיקום עזה, הסדר זמני שהושג בתיווך האו"ם, המתיר ייבוא מבוקר של חומרי בניין שישראל רואה בהם פריטים "דו־שימושיים".
3. נתון זה כולל 859 בתים הרוסים שנבנו מחדש, ו-1,844 בתים שניזוקו קשות ותוקנו.
4. לרבות ועדת קטאר לשיקום עזה, Welfare Association, Qatar Charity.
5. אלה כוללות 13,240 משפחות פליטים שקיבלו סיוע חודשי במזומן מאונר"א ו-3,798 משפחות של מי שאינם פליטים שקיבלו סיוע במזומן מתוכנית הפיתוח של האו"ם, בשווי כולל של 38.1 מיליון דולר.
6. אלה ניתנו על ידי הסהר אדום הקטארי; Human Appeal; Islamic Relief (IR-PAL); הוועדה הערבית והבינלאומית לבניית עזה; Oman Charitable Organization; ו-Jordan Hashemite Charity Organization; ו-7 תורמים פרטיים.
7. המחסים הזמניים ניתנו על ידי Catholic Relief Services.
8. לרקע נוסף על מדיניות התנועה והגישה של ישראל, לרבות הגדרות של הסוגים השונים של מכשולים, ראו משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, "עדכון בנושא תנועה וגישה בגדה המערבית", ספטמבר 2012, ראו גרסה מקוונת: http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_movement_and_access_report_september_2012_hebrew.pdf
9. הנתון בדבר מכשולים קיימים אינו כולל יותר מ-100 מכשולים לא מאוישים בתוך העיר חברון, המפרידים את אזור ההתנחלות מיתר העיר.
10. ראו למשל הצהרה משותפת של השליחים המיוחדים של האו"ם על מצב זכויות האדם בשטח הפלסטיני הכבוש ועל הוצאות להורג ללא משפט, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16759&LangID=E>
11. Hebron Chamber of Commerce and Industry, Impact Assessment of the Current Political Situation on the Local Economy of Hebron Governorate, January 2016. נפת חברון לבדה מייצרת 40% מהתמ"ג הפלסטיני.
12. DCIP - Defence for Children International - Palestine (DCIP) הוא ארגון חבר בקבוצת העבודה בדבר הפרות חמורות נגד ילדים, בהנהגת יוניצף, המדווח לכוח המשימה לענייני הגנה ולארגון הגג של צוותי הסיוע בשטח הפלסטיני הכבוש.
13. המידע נמסר על ידי שירות בתי הסוהר הישראלי.
14. הזוכים להכרה בינלאומית, כמו למשל כללי האו"ם הבסיסיים לניהול בתי המשפט לנוער (כללי בייג'ין): <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/beijingrules.pdf>
15. לפרטים נוספים ראו DCIP: http://www.dci-palestine.org/three_east_jerusalem_teens_held_in_administrative_detention
16. ראו: http://www.dci-palestine.org/israel_targets_palestinian_children_in_east_jerusalem_with_harsh_policies
17. צו בדבר הוראות ביטחון (נוסח משולב) (יהודה ושומרון) (מסי 1651), התש"ע-2009.
18. מקרה מבחן זה הוכן על ידי משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים.
19. הפרקליט הצבאי הראשי (פצ"ר) מינה את התובע הצבאי לאזור יהודה ושומרון ("הגדה המערבית") לרכז את הדיאלוג עם יוניצף בסוגיה זו. במהלך הדיאלוג נפגש יוניצף עם התובע הצבאי לאזור יהודה ושומרון ("הגדה המערבית") שמונה לנושא, וכן עם הפרקליט הצבאי הראשי (פצ"ר) ונציגים של משרד המשפטים, משטרת ישראל, שירות בתי הסוהר הישראלי (שב"ס) וסגן התובע הצבאי המטפל בחיילי צה"ל שהפרו את החוק. כן התנהל דיאלוג שוטף עם משרד החוץ הישראלי.
20. יוניצף משתמש באמנה בדבר זכויות הילד, האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, לא אנושיים או משפילים ומשפילים משפטיים בינלאומיים אחרים המשקפים אמות מידה בינלאומיות לשפיטת בני נוער כמסמכי התייחסות מרכזיים.
21. לגרסאות מלאות של תוכנית המענה ההומניטרי וסקירה כללית של הצרכים ההומניטריים שעליהם היא מבוססת ראו: <http://www.ochaopt.org/cap.aspx?id=1010132&page=1>